

Vysočina
gotická

Vysočina

gotická

Uměleckým výrazem rytířské doby a rozmachu církve ve 12. – 15. století se stal gotický sloh. Gotika na Vysočině zanechala nejen kostely a kláštery, ale především hrady, jež se v této době staly důležitými obrannými centry.

Gotický sloh

www.dedictvivysociny.cz

Žirovnice

¹ Zámek

Hrad byl založen ve 2. polovině 13. století, ale první písemná zmínka o něm pochází z roku 1345, kdy hrad patřil Oldřichovi z Hradce. Dnešní podobu mu daly úpravy v 16. a 17. století, kdy byl přestavěn na zámek. V arkádách i v interiérech se dochovala unikátní fresková výzdoba z konce 15. století, kdy panství koupil Václav Vencelík z Vrchovišť a hned začal s přestavbou a rozšiřováním hradu. Fresky, kterými nechal hrad vymalovat, můžeme i dnes vidět v zelené světnici, rytířském sále, kapli a na stěnách ochozů na nádvoří. Zámek je přístupný veřejnosti. K zámku patří i nedaleko stojící špýchar, ve kterém lze navštívit expozici venkovských tradic a řemesel.

Lipnice nad Sázavou

² Zřícenina hradu Lipnice

 Mohutný hrad, založený pány z Lichtemburku na počátku 14. století, nabízí návštěvníkům za příznivého počasí nádherný pohled nejen na osady a městečka v okolí, ale i na vzdálené hřebeny Železných hor, Žďárských vrchů či Krkonoš. Skvostem hradu je kaple sv. Vavřínce z 1. čtvrtiny 14. století, která je výjimečná velikostí a původně samostatným umístěním na hradním nádvoří, jak tomu bývalo na královských hradech. Největšího rozkvětu hrad dosáhl za husitského hejtmana Mikuláše Trčky z Lípy a jeho potomků, kdy se stal centrem panství jednoho z nejvýznamnějších českých protestantských rodů. V tomto období byl velkoryse přestavěn do podoby pozdně gotické hradní residence.

Jihlava

3 Radnice

Budovy radnic patřily ve městech k nejvýraznějším stavbám, a to nejen z hlediska společenského významu, ale i po stránce architektonického ztvárnění. Měšťané zde demonstrovali svoji moc, práva i bohatství. Proto se nelze divit, že radniční budovy tvoří významnou kapitolu dějin architektury v našich zemích.

I Nejstarší písemné prameny z 13. století uvádějí jihlavskou radnici jako gotickou kamennou stavbu s podloubím. V 16. století byl ke stávajícímu domu připojen tzv. Holclínův dům, v roce 1727 se radnice rozšiřovala ještě jednou o dům Kentlínův a nesourodý soubor tří domů byl upraven do jednoho celku a sjednocen klasicistní fasádou. Po dostavbě druhého patra na sklonku 18. století získala dnešní podobu. Nejhezčím prostorem radnice je velká klenutá síň, vyzdobená citáty psanými řecky, latinsky, hebrejsky, německy a česky. Radnice je přístupná veřejnosti v rámci pravidelných prohlídek, které zabezpečuje IC, jež v objektu také sídlí.

Ledeč nad Sázavou

4 Kostel sv. Petra a Pavla

I Ledečský kostel ze 14. století je díky své dekorativní síťové klenbě evropským unikátem. Její síťové hliněné žebrovní nemá nosný, ale pouze dekorativní účel a je dílem místních hrnčičů. Stavba je nádhernou ukázkou vrcholné gotiky a byla dokončena v 16. století za vlády Jana Buriana Ledečského z Říčan a Zdeňka Meziříčského z Lomnice.

Jemnice

Město Jemnice, založené králem na začátku 13. století, vzniklo na křižovatce obchodních cest a ložisech zlata a stříbra. Město získalo mnoho privilegií a rychle se ekonomicky rozvíjelo. Není proto překvapením, že se zde dochovalo několik výjimečných sakrálních památek.

5 Kostel sv. Jakuba

 Vedle románské rotundy na jemnickém hřbitově byl na přelomu 13. a 14. století postaven kostel sv. Jakuba. Na začátku 16. století kostel získal gotické kněžiště, nádherně zaklenuté žebrovou klenbou zdobenou malbami z roku 1515. Pýchou kostela je vynikající kamenická práce – sanktuárium z roku 1518 probíhající v celé výšce presbytáře.

6 Kostel sv. Víta

 Konventní kostel byl dříve součástí františkánského kláštera založeného před rokem 1462. Vznik kláštera se dává do souvislosti s působením františkánského mnicha Jana Kapistrána. Ten se jemnické obyvatele snažil odvrátit od kališnické víry. Koncem 15. století byl kostel rozšířen a poslední velké úpravy proběhly na sklonku 18. století. V těsném sousedství kostela je dochován vstup do podzemních prostor, které byly součástí kláštera. Interiéru dominuje iluzivní nástěnná malba za hlavním oltářem, znázorňující vstup sv. Víta na nebesa. V roce 1774 ji vytvořil známý malíř Josef Winterhalder mladší.

Ronov nad Sázavou

7 Kamenný most

Tříobloukový kamenný most přes řeku Sázavu pochází pravděpodobně z 15.–16. století a patří mezi deset nejstarších dochovaných mostů v Čechách.

Telč

8 Boží muka

Kamenná gotická boží muka jsou datována letopočtem 1480 vytesaným přímo na hlavici sloupu; číslice 4 má svoji typickou gotickou podobu. Jedná se o nejstarší datovaná boží muka na Vysočině. Boží muka svým tvarem symbolizují sloup, u kterého byl bičován Kristus.

Podlipnické gotické kostely

Trojice gotických kostelů, souhrnně označovaných jako podlipnické kostely, patří k nejpůsobivějším příkladům menších středověkých sakrálních staveb na našem území. Interiéry kostelů ukrývají výjimečnou středověkou malířskou výzdobu.

Řečice

⁹ Kostel sv. Jiří

 Jedná se o opevněný kostel s dodnes patrným obranným valem. Intaktně zachovalá středověká stavba s nepatrnými pozdějšími barokními úpravami ukrývá v interiéru soubor středověkých nástěnných maleb. Námětem maleb je např. boj sv. Jiří s drakem, umučení sv. Erasma, scéna Zázračného rybolovu, smrt Panny Marie, Ukřižování či Poslední soud. Ve východní klenební kápi presbytáře se nachází postava Trůnícího Krista, obklopeného čtyřmi evangelisty a také symboly Slunce a Měsíce.

Loukov

¹⁰ Kostel sv. Markéty

 Kostel stojí na místě zaniklé vsi Loukov a v jeho blízkosti se kdysi nacházel statek, jehož majitel Naček z Lúkého byl spolu se svou rodinou donátorem kostela. K jednoduší stavbě s převahou středověkých, vrcholně gotických forem byla v 17. století přistavěna věž. V interiéru kostela se dochovaly vzácné nástěnné malby ze 14. století, které tvoří podivuhodný ikonografický celek.

Dolní Město

¹¹ Kostel sv. Martina

 První písemná zmínka o kostele pochází z poloviny 14. století, pravděpodobně je však kostel o něco starší. Je možné a vzhledem k podobnosti i pravděpodobné, že kostel byl postaven některou ze stavebních hutí, činnou na nedalekém hradě Lipnice. Stěny presbytáře a východní stěna hlavní lodi jsou pokryty středověkou malířskou výzdobou s motivy Krista, Panny Marie, Jana Křtitele, evangelistů, apoštolů a dalšími vyobrazeními, působivě rámovanými stylizovaným ornamentem, jenž má původ ještě v románské době.

Třebíč

12 Bazilika sv. Prokopa

 Bazilika byla vybudována v letech 1240–1260 na místě starší stavby kostelíka sv. Benedikta v přechodném románsko-gotickém slohu a při jejím budování se uplatnila pozdně románsky orientovaná stavební huť, která k nám přišla z jihozápadní Francie přes Burgundsko a Horní Rýn. Vynikajícím kamenickým dílem je vstupní portál ze 13. století. Bazilika byla spolu s židovskou čtvrtí a hřbitovem v roce 2003 zapsaná na Seznam světového kulturního a přírodního dědictví UNESCO. Je přístupná veřejnosti v rámci pravidelných prohlídek.

Jihlava

Jihlava se již v období gotiky pyšnila osobitými stavbami, které zde vyrostly pod vlivem nových trendů importovaných z Francie a Anglie. Není se proč divit, bylo to město královské a pohádkově bohaté, jež zbohatlo na dobývání vzácných kovů.

13 Kostel sv. Jakuba Většího

 Trojlodní halový kostel s dlouhým presbytářem a dvěma vysokými věžemi v průčelí je zasvěcen patronu horníků, sv. Jakubovi. Původní pozdně románskou baziliku ještě před dokončením zničil požár a další výstavba kostela již probíhala v duchu gotiky. Počátkem 14. století byla postavena severní věž, která slouží dnes jako věž vyhlídková – její výška je 63 m. Dnešní podoba kostela je výsledkem puristické obnovy z konce 19. století. Na věži je osazen druhý největší zvon na Moravě (hned po Olomouci) – je vysoký 1,82 m a váží 7086 kg.

14 Klášter minoritský s kostelem Nanebevzetí Panny Marie

 Za bohatě zdobenou barokní fasádou se ukrývá jedna z nejstarších jihlavských staveb – kostel Nanebevzetí Panny Marie, který je součástí minoritského klášterního areálu. Trojlodní bazilika s krátkou příčnou lodí a dlouhým kněžištěm byla postavena krátce po roce 1250 pod silným vlivem rakouských cisterciáckých staveb ve Steínu an der Donau nebo v Laa an der Thaya. Dalším vzorem byl i Maulbronn v Německu. Architektonickým i konstrukčním unikátem je věž z poloviny 14. století, která nemá vlastní základy, ale byla postavena na čtyřech velkých pilířích, které v interiéru kostela vznikly nad transeptem – křížením dvou hlavních lodí.

15 Klášter dominikánský s kostelem Povýšení sv. Kříže

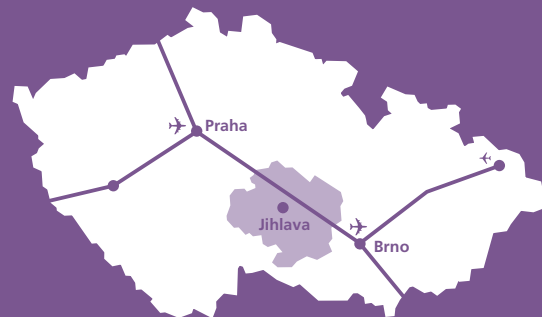
 Písemně doložitelná zpráva o existenci kláštera pochází až z roku 1257. Sínový kostel, náležející k areálu dominikánského kláštera, byl budován evidentně pod vlivem francouzské gotiky. Typologicky prezentuje stavbu halového trojlodí s dlouhým presbyteriem. V interiéru kostela jsou dochovány velmi cenné gotické architektonické prvky i nástěnné fresky. Důležitou roli hrál klášter v roce 1436, kdy za jeho zdi probíhala jednání o basilejských kompaktátech.

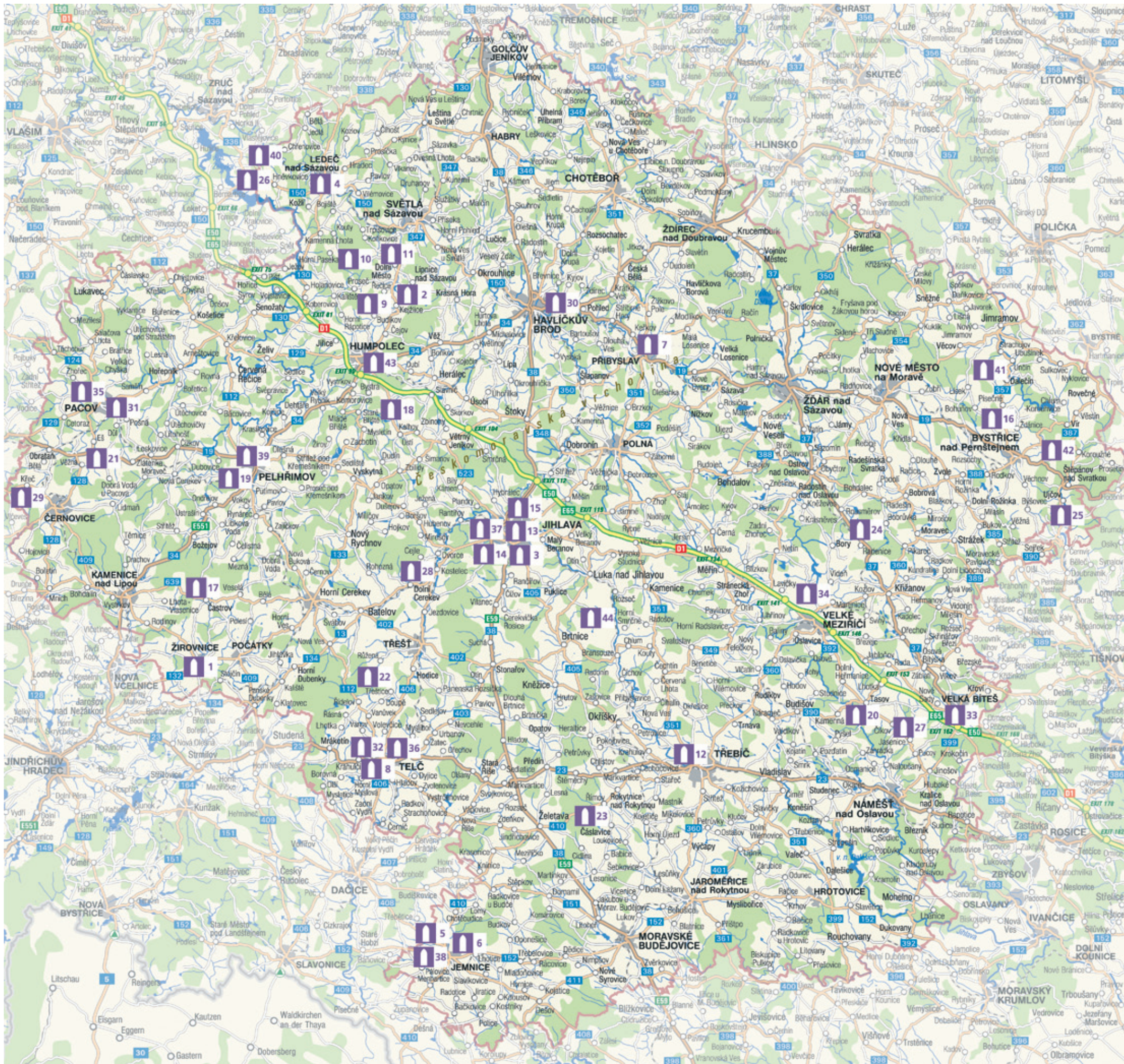
Vítochov

16 Kostel Archanděla Michaela

Na vršku s širokým výhledem stojí uprostřed hřbitůvku, obehnaného kamennou zdí, kostel sv. Michala lidově také zvaný kostel U Sedmi borů, pocházející z 1. poloviny 13. století. Za celkové poválečné obnovy v roce 1949 byla v interiéru odkryta a restaurována fresková výmalba ze 14. století. Opevněný kostelík byl obléhán za 30leté války Švédy, kteří ho nakonec zapálili a upálili v něm, podle legendy, i místního faráře. Později, při hloubkové rekonstrukci podlahy, byla v popelu pod oltářem opravdu nalezená ohořelá lidská kostra.

Objekty prezentované v publikaci

1. Zámek Žirovnice 49°15'6.825"N, 15°11'2.513"E
2. Zřícenina hradu Lipnice nad Sázavou 49°36'51.147"N, 15°24'48.064"E
3. Radnice, Jihlava 49°23'45.77"N, 15°35'28.253"E
4. Kostel sv. Petra a sv. Pavla, Ledec nad Sázavou 49°41'43.799"N, 15°16'48.188"E
5. Kostel sv. Jakuba, Jemnice 49°1'24.013"N, 15°33'58.524"E
6. Kostel sv. Víta, Jemnice 49°1'13.456"N, 15°34'45.859"E
7. Kamenný most, Ronov nad Sázavou 49°34'13.142"N, 15°46'8.732"E
8. Boží muka, Telč 49°10'53.533"N, 15°27'9.062"E
9. Kostel sv. Jiří, Řečice 49°36'10.156"N, 15°22'24.077"E
10. Kostel sv. Markéty, Loukov 49°37'43.466"N, 15°20'43.645"E
11. Kostel sv. Martina, Dolní Město 49°37'53.044"N, 15°23'18.804"E
12. Bazilika sv. Prokopa, Třebíč 49°13'1.358"N, 15°52'24.028"E
13. Kostel sv. Jakuba Většího, Jihlava 49°23'42.449"N, 15°35'34.898"E
14. Klášter minoritský s kostelem Nanebevzetí Panny Marie, Jihlava 49°23'40.415"N, 15°35'14.57"E
15. Klášter dominikánský s kostelem Povýšení sv. Kříže, Jihlava 49°23'52.737"N, 15°35'27.27"E
16. Kostel archanděla Michaela, Vítochov 49°34'8.307"N, 16°15'7.216"E

Další zajímavé gotické objekty na území kraje Vysočina

17. Boží muka, Častrov 49°18'34.253"N, 15°10'41.345"E
18. Boží muka, Krasoňov 49°29'42.857"N, 15°24'6.435"E
19. Dům č. p. 83, Pelhřimov 49°25'52.746"N, 15°13'29.504"E
20. Fara, Tasov 49°17'18.821"N, 16°5'37.265"E
21. Hrad Kámen, Kámen 49°25'27.576"N, 15°0'50.784"E
22. Hrad Roštejn, Doupě 49°15'6.635"N, 15°25'34.526"E
23. Hrad Sádek, Čáslavice 49°9'28.758"N, 15°48'14.445"E
24. Kostel sv. Bartoloměje, Bobrůvka 49°26'55.079"N, 16°5'46.482"E
25. Kostel sv. Václava, Dolní Čepí 49°28'40.972"N, 16°20'56.133"E
26. Kostel sv. Bartoloměje, Hněvkovice 49°40'57.92"N, 15°11'56.681"E
27. Kostel sv. Klimenta, Jasenice 49°15'25.502"N, 16°9'59.726"E
28. Kostel sv. Kunhuty, Kostelec 49°21'40.513"N, 15°29'21.305"E
29. Kostel sv. Jakuba Většího, Křeč 49°23'18.826"N, 14°55'12.285"E
30. Kostel sv. Ondřeje, Pohled 49°36'13.032"N, 15°39'1.404"E
31. Kostel sv. Bartoloměje, Pošná 49°27'31.689"N, 15°2'24.361"E
32. Kostel sv. Jakuba, Telč 49°11'5.969"N, 15°27'2.556"E
33. Kostel sv. Jana Křtitele, Velká Bíteš 49°17'26.426"N, 16°13'32.152"E
34. Kostel sv. Marka, Mostiště 49°22'42.879"N, 16°1'2.541"E
35. Kostel sv. Michaela, Pacov 49°28'21.323"N, 15°0'11.727"E
36. Městské opevnění, Telč 49°10'57.992"N, 15°27'13.635"E
37. Městské opevnění, Jihlava 49°23'36.531"N, 15°35'17.451"E
38. Městské opevnění, Jemnice 49°1'12.046"N, 15°34'8.704"E
39. Městské opevnění, Pelhřimov 49°25'55.713"N, 15°13'31.466"E
40. Zřícenina hradu Chřenovice 49°42'30.087"N, 15°14'8.026"E
41. Zřícenina hradu Dalečín 49°35'32.597"N, 16°14'37.281"E
42. Zřícenina hradu Zubštejn, Pivonice 49°31'49.46"N, 16°19'35.982"E
43. Zřícenina hradu Orlík, Rozkoš u Humpolce 49°32'40.591"N, 15°22'56.991"E
44. Zřícenina hradu Rokštejn, Panská Lhota 49°20'2.043"N, 15°43'34.782"E

www.dedictvivysociny.cz

Evropská unie
Evropský fond pro regionální rozvoj
Investice do vaší budoucnosti

ROP
Jihovýchod

Kraj **Vysočina**

Investice do vaší budoucnosti. Spolufinancováno Evropskou unií z Evropského fondu pro regionální rozvoj a krajem Vysočina.

Vydal: Krajský úřad kraje Vysočina, Odbor kultury, památkové péče a cestovního ruchu, květen 2011, Žižkova 57, 587 33 Jihlava, tel.: 564 602 111, www.kr-vysocina.cz

Neprodejné.